

Hotel Hyatt Regency, 22. maj 2013. godine

DEMOGRAFSKI TRENDOVI I BUDUĆNOST SPORTA U SRBIJI
DEMOGRAFSKI TRENDOVI I KADROVSKI POTENCIJAL SRBIJE

ŽELJKO PANTIĆ

Po rezultatima poslednjeg popisa stanovništva, preko milion i po radno aktivnih građana Srbije otići će u penziju za pet do osam godina. Preko 48 posto svih lekara i tri četvrtine svih lekara specijalista, takođe idu u penziju najkasnije do 2020. Samo u prethodnoj deceniji iz Srbije na rad u inostranstvo je otišlo preko 146 hiljada građana prosečne starosti 28,7 godina. Samo ostaje da dobijemo odgovor: ima li država sa ovakvom statistikom ikakvu budućnost?

Prvo čitanje rezultata popisa, koje se pre svega oslikava kroz podatak da je Srbija između dva popisa izgubila 4 posto stanovništva, ni približno ne otkriva svu dubinu demografske tragedije koju taj podatak oslikava. Srbija je za devet godina izgubila 311 hiljada stanovnika, ali je mnogo veći problem što je u pitanju decenija koja je došla nakon decenije rata i sankcija, tako da je nakon 2000. godine, umesto decenije demografskog oporavka, usledilo smrtonosno ubrzanje demografskih trendova, do tačke kada se s pravom može postaviti pitanje da li je stepen štete nenadoknadiv. Zločinački odnos domaćih tajkuna prema sopstvenom narodu, satiranje bilo kakvog realnog ekonomskog koncepta kroz pljačkašku privatizaciju, bujanje korupcije i diktiranje monopolističkih cena praktično svih vrsta robe široke potrošnje, ionako ekonomski iznurenom stanovništvu, dovelo je do toga da su negativni demografski pokazatelji, nakon 2000. godine praktično duplirani. Jednostavno, negde nakon ubistva Zorana Đinđića, odlučeno je da zapadni stil života nije za običnog građanina Srbije, to je predviđeno za tajkune, političare, i ostalu pseudo elitu i njihovu decu, pa se račun takvog koncepta prezira prema sopstvenom narodu matematički vidi kao na dlanu, nakon poslednjeg popisa stanovništva. Mladi su, umesto da ostanu u svojoj zemlji, nastavili da još zešće beže iz tamnog vilajeta Miroslava Miškovića i njegovih političara, ionako sužen korpus radno sposobnih postao je još uži, i sada stotine hiljada naše dece i stotine hiljada naših mladih, radno sposobnih ljudi, pune neke druge PIO fondove, nekih drugih država. Trećina radno aktivnog stanovništva u Srbiji starija je od 57 godina, i u roku od pet do osam godina, po sili zakona ide u penziju. Čak i da svi zaposleni u PIO Fondu danas odluče da u narednih sedam godina ne jedu i ne piju, niti primaju dinar plate, matematički ostaje činjenica da je ukupni rashod samog PIO fonda u odnosu na ukupni nivo iznosa koji se daje za penzije, na nivou promila. A ako mislite da je stvar danas loša, treba pogledati šta nas čeka za pet do osam godina, kada se preko milion i po ljudi, koji su danas stariji od 57 godina, okače o vrat PIO fonda, uz napomenu da onih koji treba da ih zamene, mladih od 15 godina, u današnjoj Srbiji ima za trećinu manje u poređenju sa 1981. godinom. Ta-

Šah mat

da, pre samo tri decenije, mladih od 15 godina u Srbiji bilo je skoro 1,6 miliona, dok je starijih od 65 godina bilo jedva 800 hiljada. Danas u Srbiji ima svega milion mladih od 15 godina i čak 1,25 miliona starijih od 65 godina, sa trendom da u naredne dve decenije na jednog mladeg od 15 godina dođu dva starija od 65 godina.

Posledice ovog drastičnog pada broja dece najvidljivije su u sportu, gde je prosto tragikomično gledati sportske novinare koji su jednostavno ne-

najtalentovanih Srba u dijaspori, koji je na ivici igranja za reprezentaciju Španije, i tako unedogled. Ako se tome dodaju ljudi poput Dragana Đurića u Partizanu, koji su se specijalizovali da najtalentovaniju decu Srbije, poput Matije Nastasića, Lazara Markovića ili Aleksandra Mitrovića, prodaju menadžerima pre njihove 18 godine, ne čudi podatak da je po broju prodatih igrača, Srbija treća zemlja na svetu, po podacima FIFA, odmah iza Brazila i Argentine. Ono što preostane, igra za

ohirurga, za ogromne pare odvođe bogatije zemlje koje takođe kubure sa kadrovskim deficitom u zdravstvu. Samo u prvih četiri meseca preko 550 lekara iz Srbije apliciralo je za rad u inostranstvu. Tri od četiri lekara specijalista u Srbiji stariji su od 55 godina, većinom su žene, i u roku ne dužem od osam godina idu u penziju. Preko 48 posto svih lekara u Srbiji ide u penziju u roku od pet do osam godina, a sve u jeku dramatične promene strukture stanovništva koje će biti sve starije i sve

ekonomski, ni infrastrukturalno jednostavno neće moći da izađe na kraj sa posledicama demografske propasti Srbije kao države. Postojeće nestašice i problemi u finansiranju troškova lečenja, samo su početak, laka prehlada u odnosu na ono što dolazi, a slično je i sa PIO Fondom, sa sportom, sa službama bezbednosti poput vojske ili policije.

Zato je krajnje neverovatno da država Srbija nema posebno ministarstvo koje će se samo baviti saniranjem razornih demografskih trendova i strateškom primenom mera demografske politike. Imala je i ministarstvo za Kosovo, i ministarstvo za razne druge nebulozne poput Nacionalnog investicionog plana, a od ove teme demografske politike se kao nerešive očigledno beže, kao da će problem biti rešen tako što ćemo se svi praviti da ne postoji. Taj problem stoji kao Damoklov mač nad Srbijom, i ukoliko se neko ozbiljno ovim ne pozabavi, ukoliko Srbija ne počne da investira milijarde evra u sopstveni demografski oporavak, vrlo smo blizu kolapsa penzionog i zdravstvenog sistema. Jedino što je utešno, pošto je već ministar sporta šahista Alisa Marić, to rešenje zaista je vizionarsko, zato što gledajući demografske trendove, svakako nam se smeši budućnost u kome će, ogromna većina stanovništva Srbije igrati šah, dok će ostali sportovi, zbog opasnosti od iščašenja kuka, biti jako rizični. Ostaje pitanje, ko će biti odgovoran za ovaj demografski šah-mat koji je postao jasan nakon rezultata popisa stanovništva u Srbiji, i posebno ko će biti odgovoran za činjenicu da se već dve godine, politička elita u Srbiji pravi kao da te rezultate popisa nije čula.

Jedino što je utešno, pošto je već ministar sporta šahista Alisa Marić, to rešenje zaista je vizionarsko, zato što gledajući demografske trendove, svakako nam se smeši budućnost u kome će, ogromna većina stanovništva Srbije igrati šah, dok će ostali sportovi, zbog opasnosti od iščašenja kuka, biti jako rizični. Ostaje pitanje, ko će biti odgovoran za ovaj demografski šah-mat koji je postao jasan nakon rezultata popisa stanovništva u Srbiji, i posebno ko će biti odgovoran za činjenicu da se već dve godine, politička elita u Srbiji pravi kao da te rezultate popisa nije čula.

naviknuti na evidentni rezultatski pad, pre svega u najvažnijem sportu, fudbalu, i utopistički veruju da je problem u Tomislavu Karadžiću ili Siniši Mihajloviću. Mali problem je u činjenici da je za tri decenije Srbije izgubila blizu 600 hiljada dece, i da je ukupna baza profesionalnog sporta u Srbiji manja za trećinu. Ogromni resursi Fudbalskog saveza Srbije angažovani su na skupljanju rasejane talentovane dece iz Srbije, koja sada stoje na ivici toga da počnu da igraju za reprezentacije zemalja u kojima žive sa svojim roditeljima. Neven Subotić i Zdravko Kuzmanović, samo su dva najpoznatija primera, a trenutno je, daleko od očiju javnosti, u toku pravi rat za jednog od

Partizan, Zvezdu i reprezentaciju, i stvarno treba biti kreativan, pa verovati da je problem loših rezultata srpskog fudbala jedan čovek. Pre će biti da je ovo samo početak, i da mi očigledno sebi ne želimo da priznamo da nas demografski trendovi, brutalna menadžerska rasprodaja maloletne dece Srbije, ali i činjenica da deca sve više uživaju u sportu kroz svet virtuelnih video igara, a ne samog sporta, vode u donji dom evropskog fudbala, tako da postaje jasno da će ionako sužena baza budućih sportista, vremenom biti sve uži i sve manja.

Kada je reč o zdravstvu, tu je situacija na granici tragedije. Deficitarne kadrove poput anesteziologa ili kardi-

bolesnije, tako da već danas zdravstveni sistem Srbije mora da servisira tačno 50 posto više građana starijih od 65 godina, nego što je to bio slučaj 1981. godine. A ni tada zdravstveni sistem nije cvetao, setimo se fimova poput Tesne kože, u kojima se malo u šali, malo u zbilji, govorilo da pravo na bolničku postelju imaju samo oni sa 13 pogodaka na sportskoj prognozi, dok oni sa 12 pogodaka idu na kućno lečenje. A to je bilo vreme u kome smo imali duplo više lekara i duplo manje starijih ljudi, nego što je to danas slučaj. Tako je jako teško oteti se utisku da ulazimo u vreme u kome će lečenje biti privilegija bogatih, vreme u kome zdravstveni sistem ni kadrovski, ni

INTERVJU: **Gaetano Masara**, regionalni direktor Dženeral Električara za jugoistočnu Evropu

Dolazi vreme nižih cena gasa

Američka privredna komora i kompanija Dženeral Električara organizovale su konferenciju pod nazivom „**The Golden Age of Gas**“ u Beogradu, 22. maja. Na okruglom stolu učestvovali su i specijalni savetnik ministra energetike Ljubomir Aksentijević, predstavnici Američke privredne komore i predstavnici kompanije Dženeral Električara među kojima su bili Gaetano Masara, generalni direktor GE Global Growth & Operations za jugoistočnu Evropu, Daniel Minev, viši menadžer prodaje za centralnu i istočnu Evropu, sektor Aeroderivativne gasne turbine i Alfons Klausner, direktor prodaje za region istočne Evrope. Tema o kojoj se razgovaralo je rastuća uloga rezervi prirodnog gasa – goriva 21. veka – kao i o bolja upotreba rezervi i lokalna, decentralizovana proizvodnja energije od prirodnog gasa. Ovaj događaj bio je prilika da na temu globalnih promena na tržištu gasa porazgovaramo sa Gaetanom Masarom, generalnim direktorom Dženeral Električara za Jugoistočnu Evropu. Ogronomna razlika u cenama gasa koji dolazi iz SAD, i gasa iz Rusije, otvara i mnoga pitanja oko gasovoda Južni tok, koja do skora uopšte nisu bila na stolu, tim pre što je američki gas iz škriljaca deset puta jeftiniji. Ukoliko debata u američkom Kongresu donese odluku o izvozu većih količina tog energenta van SAD, ništa više neće biti isto.

Gaetano Masara, generalni direktor GE SEE

ograničavajući faktor koji umanjuje šanse za razvoj nekih zemalja. Upravo takve zemlje su u fokusu našeg pажnje u smislu razvoja energetske infrastrukture. U ovom trenutku, Evropa je u okolnostima ekonomske recesije i u planu su brojni projekti gasne infrastrukture, uključujući i jugoistočnu Evropu. Međutim, uzimajući u obzir veliku ekonomsku krizu, pad industrijske proizvodnje a istovremeno ogromnu potrošnju energije,

- Mi smo našu konferenciju upravo nazvali „Zlatno doba gasa“ jer je gas će biti ili je već, glavno gorivo 21. veka, jer je gas fosilno gorivo, ali je čist i gasne elektrane mogu proizvoditi energiju koja emituje za 50 procenata nižu emisiju zagađenja nego elektrane na uglj. SAD je napravila veo-

gasa. Jugoistočna Evropa je na neki način utočište između Rusije, Centralne Azije, Srednjeg Istoka, Mediterana i zapadne Evrope u smislu proizvodnje gasa, fosilnih goriva, prirodnih resursa i tržišta na koje se plasiraju. Zemlje koje to iskoriste mogu samo izvući korist. Zbog toga smatra-

SAD je lider u svetu kad je u pitanju tehnologija, a takođe je najveća ekonomija na svetu sa ogromnim tržištem. Pored ta dva stuba, sada ima i treći stub, koji podrazumeva energetska nezavisnost, čime dodatno utvrđuje svoj status supersile.

ma ambiciozan program eksploatacije nekonvencionalnih fosilnih goriva, ne samo gasa već i nafte, što ima veoma važan uticaj na njihov ekonomski razvoj. SAD je lider u svetu kad je u pitanju tehnologija, a takođe je najveća ekonomija na svetu sa ogromnim tržištem. Pored ta dva stuba, sada ima i treći stub, koji podrazumeva energetska nezavisnost, čime dodatno utvrđuje svoj status supersile. Međutim, u Evropi i ovom delu sveta takođe postoje prirodni resursi, naročito

mo da je i Južni tok dobra šansa za Srbiju, jer izgradnja energetske infrastrukture stvara velike mogućnosti za razvoj zemlje. Veliki gasovod koji bi išao kroz Republiku Srpsku i Hrvatsku predstavlja domino efekat, jer ako bismo imali Južni tok i gas u Srbiji, imali bismo čistiju, fleksibilniju i energetski efikasniju proizvodnju električne energije koja je zasnovana na gasu. Naša preporuka kako Srbiji tako i zemljama u regionu je da što pre implementiraju ovakve vrste pro-

jekata. Međutim, gas je veoma važan stub, ali nije jedini kada je u pitanju energetska politika i strategija zemlje, jer najbolja energetska strategija je ona koja je zasnovana na diversifikaciji. Najbolja je kombinacija gasa i obnovljivih izvora energije, hidroelektrana, energije vetra i slično. Dakle, ne sme biti „ili-ili“ -ili gas ili obnovljivi izvori energije. To je nerealno i netačno i sa tehnološkog i sa ekonomskog aspekta. Gas i obnovljivi izvori energije se međusobno dopunjuju.

● **Imamo različita pitanja koja se tiču gasa u trenutnom okruženju, ako pogledamo glavne naslove u Srbiji, oni ne govore o „zlatnom dobu“ već o dugu Srbijagasa od milijardu evra. To sa sobom povlači pitanje cene struje koja je dva puta jeftinija od realnog. Voli strit žurnal je pisao o tome da ovakva vrsta tehnologije u SAD spušta cene i da ćemo imati jeftiniji gas u doglednoj budućnosti, možda već za nekoliko godina. Pošto će izgradnja Južnog toka trajati nekoliko godina, da li onda možemo da očekujemo i niže cene gasa nego što su danas?**

- To je scenario koji svi priželjkujemo, jeftiniji i kvalitetniji gas od čega bi više zemalja imalo koristi – niža cena gasa i generalno niža cena energije. Trenutno postoji razlika između cene evropskog i američkog gasa na ova dva tržišta. Ne znamo šta će biti rezultat pregovora između SAD i Evropske unije. Ono što znamo je da trenutno postoje projekti u Evropi i ovom regionu koji su na stolu i važno je da se na njih fokusiramo.

● **Da li je projekat Nabuko zvanično „mrtav“?**

- To još uvek ne znamo, možda će biti poznato do kraja ovog meseca. Reka bih samo da je Srbija veoma važno tržište za nas. Dženeral Električara je prisutan u jugoistočnoj Evropi već 30 godina i uvek počinjemo sa velikim infrastrukturnim projektima koristeći najkvalitetniju tehnologiju. Na taj način priznajemo da je u pitanju pouzdano tržište na kojem je vredno investirati. Tako smo značajno unapredili tržište u Poljskoj, Češkoj republici, Mađarskoj i Rumuniji i voleli bismo da to preslikamo i ovde u Srbiji.

Sa leva na desno: Alfons Klausner, direktor prodaje za region istočne Evrope; Daniel Minev, viši menadžer prodaje za centralnu i istočnu Evropu; Ljubomir Aksentijević, specijalni savetnik ministra energetike; Gaetano Masara, generalni direktor GE SEE

● **Šta je glavna tema događaja „The Golden Age of Gas“, koji ima značajno učešće Ministarstva energetike, kada govorimo o tzv. „zlatnom dobu za gas“, šta je ono što posebno želite da naglasite?**

- Kada govorimo o gasu, govorimo o energiji a energija je glavni faktor ekonomskog rasta i razvoja kao i socijalnog razvoja. Razvoj čovečanstva i rast društva zavisi od brojnih faktora, naime tehnologije, kao i prirodnih resursa a jedan od tih resursa je svakako gas. Dostupnost i mogućnosti prirodnih energetskih resursa i najnaprednije tehnologije su veoma važni faktori ekonomskog rasta i razvoja jedne zemlje, njene ekonomije i celokupnog društva. U današnjem ekonomskom okruženju, očigledno je da je energija ključni pokretač ekonomskog rasta ali istovremeno i

nije realistično da se baš svi ovi projekti ostvare. Neki od projekata znamo, kao što su Južni tok, Nabuko, ..Italija, ..Kipar... i brojni projekti u zapadnoj Evropi. Realno, samo neki od projekata će se materijalizovati, tako da postoji takmičenje između zemalja da se što pre ude u realizaciju i implementaciju nekih od njih. Samo one zemlje koje budu u stanju da brzo realizuju ove projekte, biće u mogućnosti da izvuku benefite.

● **Kada govorimo o jednoj stvari koja predstavlja globalni trend, a to je da će SAD proglasiti energetska nezavisnost 2020. godine, a glavni razlog će biti nova tehnologija proizvodnje gasa i nafte iz škriljaca. Koliko će ovo globalno uticati kada je u pitanju energetska zavisnost, jer se ovo može nazvati američkim bumom u proizvodnji gasa?**

Učesnici konferencije